14.9.2021 VVTDno-2021-1150

YHDENVERTAISUUS
VALTUUTETTU
DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN
NON-DISCRIMINATION OMBUDSMAN
OVTTAVEARDÁSAŠVUOĐAÁITTARDEADDJI

Perustuslakivaliokunnalle

Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunto – K 3/21 vp Hallituksen vuosikertomus 2020

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa.

Perustuslakivaliokunnan käsittelyssä ovat viittomakieltä käyttävien oikeudet sekä Ahvenanmaan itsehallintolain muuttaminen. Yhdenvertaisuusvaltuutettu lausuu toimialansa mukaisesti viittomakielisten oikeuksista.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston tehtävistä

Yhdenvertaisuusvaltuutettu valvoo yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 18 § sekä lain yhdenvertaisuusvaltuutetun (1326/2014) 3 § nojalla lain soveltamista, puuttuu syrjintään ja edistää yhdenvertaisuutta. Yhdenvertaisuusvaltuutettu toimii myös kansallisena ihmiskaupparaportoijana, sekä valvoo ulkomaalaisten maasta poistamista ja seuraa ja edistää ulkomaalaisten perus- ja ihmisoikeuksia.

Toiminnastamme, julkaisuista sekä ajankohtaisista teemoista on tietoa verkkosivuillamme, https://syrjinta.fi

Hallituksen vuosikertomus 2020: viittomakielisten oikeudet

Yhdenvertaisuusvaltuutettu toteaa, etteivät viittomakielisten oikeudet toteutu lainsäädännössämme niin kuin perustuslakivaliokunta on vuonna 2014 antamassaan mietinnössään edellyttänyt. Hallituksen esittää vastauksessaan, että ”Viittomakielilain arviointia koskeva selvitystyö käynnistyi oikeusministeriössä vuonna 2020 ja jatkuu vuonna 2021.” Tältä osin asia on edelleen kesken eikä valtuutettu yhdy oikeusministeriön näkemykseen siitä, ettei asia anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Viittomakielisten asemassa ja oikeuksien toteutumisessa on tänä päivänä epäselvyyttä ja tulkinnanvaraisuutta. Lapsen mahdollisuus viittomakieliseen perusopetukseen sekä viittomakielen käyttö julkisissa tiedotustilaisuuksissa korona-aikana

ovat esimerkkejä yhdenvertaisuusvaltuutetulle tulleista yhteydenotoista. Myös käytännöt siitä, kenen vastuulla on tilata viittomakielen tulkki ja mistä tulkit tilataan, ovat vaihtelevia ja sisältävät edelleen ongelmia eri alueilla ja organisaatioissa.

Erityisen ongelmallista on, että oikeus käyttää viittomakieltä ei toteudu peruspalveluissa kuten sosiaali- ja terveyspalveluissa. Yhdenvertaisuusvaltuutettu on soteuudistusta koskevissa lausunnoissaan korostanut yhdenvertaisuuden turvaamista sote-palveluja suunniteltaessa. Valtuutettu esitti, että sote-palvelujen järjestämislakiin kirjataan, että suomea tai ruotsia käyttävälle kuulovammaiselle henkilölle ja suomalaista tai suomenruotsalaista viittomakieltä käyttävälle henkilölle on järjestettävä tulkkaus. Ehdotus ei kuitenkaan toteutunut vaan järjestämislain 5 §:n mukaan sote-palveluja järjestettäessä on ”mahdollisuuksien mukaan” huolehdittava tulkitsemisesta ja tulkkauksen järjestämisestä. Tältä osin säännös ei takaa viittomakielisille sen suurempaa varmuutta saada tulkkausta kuin mitä tahansa vierasta kieltä puhuvalle vaikkapa vietnaminkielisille.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoo, että viittomakielisten oikeuksien turvaamisesta olisi tarkemmin säädettävä uudistamalla viittomakielilakia. Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää myös erittäin tärkeänä, että uusien hyvinvointialueiden käynnistyessä sosiaali- ja terveysministeriötä edellytetään tarkasti seuraavan, miten viittomakielisten oikeudet toteutuvat uudessa sote-järjestelmässä.